

Zelená dohoda pro Evropu na české dezinformační scéně Faktory, narativy a doporučení

Autorka: Kristína Šefčíková, Prague Security Studies Institute

Únor 2022



Prague Security
Studies Institute



Kontext

Již od začátku roku 2021 se v českém informačním prostoru objevovaly dezinformace ohledně Zelené dohody pro Evropu (European Green Deal), která se stala terčem pozornosti mnohých alternativních a konspiračních médií. V rámci monitoringu Prague Security Studies Institute (PSSI) byla proto sledována a analyzována aktivita 9 konspiračních webů a jejich přístupu k tématu Zelené dohody před a po českých parlamentních volbách 2021.

Zelená dohoda pro Evropu byla na monitorovaných webech většinou vnímána jako iracionální plán a označována jako další nástroj diktátu Bruselu, nebo jako zelená ideologická propaganda. Její samotné cíle byly často popisovány jako nedosažitelné. Tyto postoje většinou vycházely z obecného euroskepticismu autorů článků a z nedůvěry vůči státním institucím, včetně nové české vlády, a vedly k tvrzením, že jde o pouhý nástroj politické elity pro další obohacení vlastních kapes. Zelená dohoda byla také kritizována z důvodu přílišné politizace celého procesu a z údajné nekompetence lidí, kteří se na formulování Dohody podíleli.

Podle sledovaných webů v období od 13. září do 31. října 2021 má Zelená dohoda mimo jiné přispět ke stratifikaci společnosti, jelikož je vnímána jako nástroj pro zbohatnutí již privilegované elity a zároveň jako příčina nevyhnutelných budoucích problémů (například energetické chudoby, která má zasáhnout převážně nižší vrstvy populace). Podle webů tedy za implementaci dohody zaplatí běžní občané, kteří nedostanou jinou

možnost než naplňovat cíle této dohody. Zastrášovací předpovědi o rostoucích rozdílech mezi vrstvami společnosti zdůrazňovaly kromě dopadu na nejchudší části populace i přesvědčení, že tentokrát bude následky nést i střední třída.

Plány k dosažení cílů Zelené dohody byly vnímány jako degradující pro životní úroveň občanů České republiky a jako krok zpět v rámci vývoje společnosti, jelikož má vést k nedostatku základních lidských potřeb jako je přístup k energii či jídlu. Také elektromobilita byla zmiňována jako jeden z nástrojů stále se zvětšujících rozdílů mezi jednotlivými vrstvami populace, jelikož dohodou propagované elektromobily byly vnímány jako finančně nedostupné pro většinu obyvatel. Osobní doprava by se tedy podle webů v budoucnu stala pouze výsadou společenské elity.

Monitorovaná alternativní média měla jednoznačně kritický přístup k Zelené dohodě pro Evropu, avšak větší na autorů nepopírala existenci klimatické změny a jejích negativních dopadů. Místo toho poukazovali na urgentnější problémy či se vyhrazovali vůči způsobu řešení klimatické krize, který prosazuje Evropská unie. Většina monitorovaných médií se shodla na kritice udržitelných zdrojů, převážně kvůli obavám z výpadků energie, a na podpoře jaderné energie jako možné alternativě. Tematika klimatické změny a Zelené dohody byla obecně vnímána jako stěžejní a s velkými následky do budoucna.

Doporučení

Na základě zjištění svých výzkumných aktivit vypracovali výzkumníci PSSI doporučení pro členění šíření dezinformací o Zelené dohodě a pro posílení strategické komunikace dohody a klimatických politik obecně.

V první řadě je důležité pamatovat, že dezinformace a manipulativní narativy padají na úrodnou půdu již existujících předsudků a nespokojenosti obyvatelstva s určitými aspekty jejich života. Všeobecným a dlouhodobým rámcem posilování schopnosti obyvatelstva odolávat jakýmkoliv škodlivým informačním kampaním tedy musí být zaměřen na širší společenské, politické a ekonomické problémy a jejich řešení nesmí opomíjet méně rozvinuté regiony a sociálně slabší skupiny.

Posilování důvěry

- Odmítavé postoje vůči Zelené dohodě jsou ve většině případů motivovány již existujícím euroskepticismem a kategorickým odmítáním politiky z „dílny“ EU. Proto by další neustálou a dlouhodobou snahou mělo být posilování důvěry v evropské instituce a vzdělávání obyvatelstva o výhodách členství v Evropské unii.
- Stejným způsobem je nezbytné posilovat důvěru ve státní aparát a jeho schopnost zabezpečovat základní potřeby všech vrstev obyvatelstva, zejména v situacích jako je dnešní energetická krize. Tato snaha musí být doplněna udržováním standardu spolehlivých a nezávislých médií. Podávání přesných a objektivních informací pomůže zabránit tomu, že se lidé budou v nejistotě obracet na alternativní média a jejich často manipulativní obsah.

Proaktivní strategická komunikace Zelené dohody a klimatických politik obecně by měla zahrnovat:

- Proaktivní komunikaci a informace o jejích cílech a krocích, jakými budou dosaženy, a důvodech

celé iniciativy jasným, jednoduchým a srozumitelným jazykem místo často používaného nedostupného úřednického textu. Strategická komunikace dosáhne požadovaného efektu a dopadu jen pokud na ní budou spolupracovat různé oblasti společnosti – veřejný a soukromý sektor, akademická oblast i občanská společnost.

- Kromě všeobecných deklamací více prostoru věnovaného konkrétním údajům a studiím dopadů Zelené dohody.
- Členění narativům vyvolávajícím strach a nejistotu ohledně základních lidských potřeb, jako dostupnost potravin či tepla, pomocí změny důrazu z omezení, která Zelená dohoda může přinést, na způsoby jejich kompenzace.
- Kromě primárního cíle mitigace negativních environmentálních dopadů spojených s klimatickou změnou i důraz na konkrétnější a osobnější přínosy Zelené dohody pro české občany, se kterými se mohou více ztotožnit (nové investice, pracovní příležitosti...).
- Členění momentálnímu vnímání přechodu na obnovitelné zdroje a důraz, kromě klíčových konečných dat jako rok 2035 či 2055, na časový plán a jednotlivé kroky, které mají k cílům dohody vést a zajistit plynulou a postupnou změnu.
- Otevřenost kritické debatě a reflexi dopadů současných i plánovaných politik.

Výzva pro novou českou vládu

- Další potenciál šíření dezinformací o Zelené dohodě bude dán i tím, jak s tímto tématem budou nakládat členové nové vlády. Je nutné vyhnout se podobnému scénáři, který nastal v roce 2015 s tématem migrace.
- Vláda by měla využít příležitosti českého předsednictví v Radě Evropské unie a nástroje, které jí poskytne, k prosazení zaměření na budování pozitivního obrazu o Zelené dohodě a Evropské unii celkově.

Projekt byl podpořen Open Information Partnership.

